

POKOLTÓ

Összebújva hallgatták a kora hajnali hidegben a teherautó platóján a motor köhögését. A Meszes szerpentines útjának szélén megtorpant fák mozduatlanul erőlködtek, hogy kihámozzák magukat az éjszaka feketeségéből, kevés sikerrel. Amikor maguk mögött hagyták a hegyvonulatot, Bimbi nem tudta eldönteni, hogy az éjszakától vagy a sűrű fák sötétjétől szabadultak meg, ahogy kirohant velük az autó a napfénybe. A katona is fellélegzett, aki a sarokba húzódva vigyázott rájuk, hogy le ne ugráljanak a kanyarokban, ahol meg-megtorpant az irtóztatóan recsegő teherautó, míg a sofőr izzadva fölkormányozta járművét a következő párkányon futó útra. Később kis forgalmú úton zötyögtek, megdermedt falvakon át, amelyek udvarai és házai még aludtak. Az út porzott mögöttük, a nyomukban fellebbenő fátýol a levegőben maradt, mintha soha nem akarna leülepedni. Bimbi szótlán társait figyelte. Egy hónapja hívták be mindannyiukat a X-ik munkaszolgálatos zászlóaljhoz Nagybányára. Már akkor azt rebesgették, hogy ez Reviczky Imre alezredes műve, aki a behívókkal próbálja mentesíteni őket. Nagybányán először építkezésen dolgoztak, kimeszeltek egy egész templomot, aztán a tetejét javították. Amikor a németek a muszosok átadását követelték, Reviczky három új légmentes század felállítását rendelte el, további századokat pedig a keleti határra küldött erődítési munkálatokra, hogy a németek ne kaparinthassák meg őket. A századot négy szakaszra osztották, kettőbe idősebbeket és családosokat, a maradék kettőbe pedig a 20-22 éveseket. A három századot Nagyváradra, Szatmárra és Régenbe küldték, majd a régenieket átvezényelték Kolozsvárra.

Bimbi meg szeretne volna kérdezni valakitől, hogy pontosan mi alól mentesítették őket. A téglagyári gettóban szükség lett volna sokukra, aszszonyok, gyerekek és idősek maradtak védtelenül. Mendinek sikerült, ő ott van, ahol lennie kell, a gettóban a szüleinél, gondolta keserűen Bimbi, ellentétben vele, aki egyre távolodik az otthonától. Mendi szökése szétzilálta a csoportot, már nem beszélgettek, csak némán, gyanakodva mustrálták egymást. Ki a következő, ki fog meglépni, mintha mindenki ezt latolgatta volna. Bimbi észrevette, hogy klikkek alakulnak, és őt senki nem vette be egyikbe sem. Rémtörténeteket beszéltek a muszos szakaszok megtizedeléséről, amit még Ukrajnában vezettek be a szökés megtorlásaként. Aztán a

Pokoltóra gondolt, meg Ilára, és arra, hogy őt elszakították tőle, és lehet, hogy ott kellett volna maradnia, ahogy a lány kérte hajnalban, amikor kikelte mellőle az ágyból. A társait nézte, Sulemet, akit lányok neveltek, a kis Borsalinót, aki a munkaszolgálatba is vitte a kalapját, és összelapítva őrizte, Lax Janit, Wieder Majsit, Izsák Smulit, Jakobi Gyurit és Weisz Rudit, a dadogós Ösztreichert. Kisgyerekeknek látta őket, akik még innen vannak a nagy beavatáson, amit a női test jelent. Hirtelen megértette, nem őt zárták ki, hanem ő zárta ki őket, saját magát tette meg kívülállónak.

A dombos, erdős tájat szemlélte a plató deszkatámláján kihajolva. A menetszél tépte az inge nyakát, szinte horzsolta bőrét, mintha homokot szórtak volna a szélbe az előttük haladó járművek, amelyek Kolozsvárhoz közeledve megszapordtak az úton. A táj is megváltozott, Bimbi érezte a nagyváros közelségét, mint valami állatot, ami csendben figyel a csalitos mélyén. Felvillanyozta, hogy újra látni fogja Kolozsvárt, nem érdekelte, mi vár ott majd rá. A vörös húsukat kivillantó kopár domboldalakon felhők kapaszkodtak felfelé, a lösz sárosan levedzett egy-egy forrástól végigkapart völgyben. Szembejövő forgalmat nemigen láttak, de a Kolozsvár felé tartó járművek lassan konvojja torlódtak össze, és lassult a haladás.

A repülőgépek ezüstös testét kilenc óra előtt pár perccel pillantotta meg, nem sokkal azután, hogy erősödő zúgásuk utolérte őket. Akkor már a hátuk mögött hagyták Bács első házait, és a Török-vágáson akartak áthajtani, hogy elkerüljék a vasútállomást.

Liberátorok, szólalt meg az őrzésükre kirendelt katona, mint egy kisgyerekek, aki először lát repülő.

Bimbi is elámult a szabályos kötelékben repülő gépeken, és arra gondolt, milyen kár, hogy Ila nem láthatja.

De addigra végképp bedugult előttük a forgalom. A különféle szállító járművek, bivaly vontatta szekerek, amik zsákokkal igyekeztek Kolozsvárra, mind megtorpanva figyelték az elviselhetetlenül hangossá erősödő bűgást. A Fellegváron felbődültek a légvédelmi szirénák, ám Bimbi arra figyelt fel, hogy az autókból kiszálló emberek még mindig az ég felé meredve bámulják az ezüstgépeket. A katona felegyenesedett a platón, ellenzőt formált tenyere fekete volt a puskaolajtól, amivel az este pucolta a fegyverét. Mindenki az eget bámulta ámuló csodálattal, ahogy a felhőket kettétépve a Liberátorok méltóságteljesen beúsznak az állomás fölé. A kötelék utolsó gépei épp fölöttük húztak el, és már jól látszott, amint bombáikat az alattuk elterülő városra engedik. De ezt is csodálattal követték, valami megbénult, odaszegezett figyelemmel, az áldozat menekülésre képtelen magatartásával. A levegőben

süvítvé aláhulló, henger alakú tárgyak iszonyú sebessége épp az ellenkezője volt ennek a mozdulatlan figyelésnek. Tudatos, pontosan kiszámolt, precizitásában szintén bámulatos, ám legfőképpen gyilkos, előre megfontolt szándékú romboló mechanizmus részeként közelített és csapódott be valahová lent. Az első pillanatban az is lenyűgözte Bimbit, hogy a becsapódás sorozatossága eloszlik, az út két oldalán tova a város és a vasútállomás felé, egyik a másik után, szabályos távolságokban, mértani pontossággal.

A detonációk sorozata mégsem a tisztánlátás állapotába rántotta vissza, hanem az esztelen menekülésbe. Szétszaggyagott járművek, állatok és emberek heverték körülötte, a becsapódás erejétől a föld remegett, mintha valamiféle földöntúli erő rázta volna a lenti világ ajtajait, bebocsáttatást követelve. Bimbi úgy érezte, a város alatt megnyílni készül egy átjáró, amibe mindannyian belesüllyednek, vagy a pusztítás maga az átjáró, amelybe belesüllyedve tűnik el az általa ismert világ. A Liberátorok zúgását elnyomták a robbanások tűzijátékszerű, gyors ritmusban következő pukkanásai, csak-hogy ez a tűzijáték hangosabb volt bárminél, amit valaha Bimbi hallott vagy látott. Ösztönösen visszafelé, a városból kifelé menekült, futni próbált, ám mindannyiszor elesett, ahogy egy-egy újabb robbanás kivette, megrázta alatta a talajt. Összesen száz métert haladhatott, amikor a robaj elült, és a repülőgépek zúgását sem lehetett már hallani. A bombázás előtti zajok azonban nem tértek vissza, a pusztítás kicserélte a hangsávot, és a megsemmisülés látványa mellett az égés sercegő hangjait, a gomolygó por nesztét, a lezuhanó téglák, tetők és összedőlő falak sorozatos robajából álló szimfóniát teremtett. Bimbi talpra állt, de a portól nem látott messzire, köhögve botorokált tovább, szédelegve, amerre a város kijáratát sejtette. Egyszeriben jajgatások, segítségkérő kiáltások örvényébe került, de nem tudta, hová kéne mennie segíteni, milyen irányba fordulnia, hogy rábukkanjon a bajbajutottakra. Araszolt tovább a barna éjszakában, és fulladozva szorította arca elé letépett ingét, hogy valamelyest kevesebb port nyeljen be. A felkunkorodott síneken páni félelemmel kereste az irányt, ami nem a város felé, hanem kívülre vezetné, és végül elindult abba az irányba, amiről úgy gondolta a zajok alapján, hogy kivezeti onnét. Remegett mindene, mintha a bombázástól megrángatott föld belé ültette volna lüktetését. Figyelte alig engedelmességedő lábát, a rossz, kitaposott cipőjét, ahogy a sínek közti talpfákon lépeget. Körülötte mindent homályba borított a por, úgy hitte, a sínek biztonságot adó párhuzamosain kívül nincsen semmi, ha oldalra lépne, a megnyílt semmibe zuhanna. A mélység kíséri, ez járt a fejében, és abban sem volt biztos, hogy a talpfák között ott van-e még a zúzott kő, mert azt sem látta. Rémül-

ten torpant meg, amikor egy keresztbe ugrott sínvas állta az útját, félt kikerülni, a sínek széleire keveredni nem akart, nehogy lezuhanjon. Négykézlábra ereszkedve, óvatosan araszolt át az akadályokon, míg újra vissza nem rendeződött körülötte a párhuzamos fémcsíkok alkotta sáv. Úgy érezte, órák óta halad, de valójában tíz perce sem, és amikor meghallotta a második rajban érkező Liberátorokat, leült, és a fejét a térdei közé hajtva, a tarkóján átkulcsolta a kezét. Akkor sem állt fel, amikor a föld úgy rángott alatta, hogy majdnem kihajította a védelmet nyújtó párhuzamosok közül. Megkapaszkodott a sínekbe, pedig a fém forró volt, és olyan távoli ütéséket közvetített, hogy majd' szétzúzta a csuklóját. De azért sem akarta elengedni, mert azt gondolta, ez a darab vas még az e világhoz köti, és Ila is ebben a világban van, és akkor neki is maradnia kell. Körülötte a semmibe hulló négyszáz kilós bombák robbanását már csak tompa pukkanásokként hallotta, és tudta, semmi nem árthat neki, ha a sínek között marad. A második hullám után újra felállt, és ment tovább arra, amerre korábban elindult. Az első szerelvény, amely az útjába akadt, tele volt halottakkal vagy haldoklókkal, a találatot kapott vagonok kettényílván füstölögtek. Nem tudta kikerülni, ahhoz túl esetlenül foglalta el a biztonságot adó sávot, bemászott a roncsokba. Katonavonat lehetett, sebesültekkal teli, frontról hazafelé tartó szerelvény, amit emeletes ágyakkal szereltek fel. Ahogy átkúszott a még füstölő vagy kisebb lángokat táncoltató vagon belsején, érezte, hogy a tenyere alatt iszamos a padló. Vér, ürülék és szétfolyt fertőtlenítőszer keverékében kúszott, mintha e három anyag egyidejűségére adná áldását a tudomásulvételével. Nem állt meg, átmászott az első, majd a második vagonon, és mindenhol halottakat látott, torz figuráit a rombolás mértéktelenségének. A mozdonyt sértetlenül találta, ám megmászni, el nem tudta képzelni, miképp volna lehetséges, ezért lehasalt, és a tengelyek olajtól csöpögő bordái alá tapadva siklott tovább. A sínek párhuzamosán túl nyöszörgő, könyörgő hangok markoltak felé – szirénénekek, nem akarta meghallani, mert tudta, azok valahol a semmiben léteznek, és őt magát is oda húznák, ha engedne nekik. Átpréselte magát a mozdony orrára szerelt ütköző alatt, és ahogy felállt, hogy folytassa útját, ráeszmélt, hogy a sínek nem folytatódnak, és hogy az előtte romokban heverő épület a kolozsvári állomás. Ott, ahol a sín párnák folytatódnia kellett volna, egy második szerelvény hevert darabjaira szakadva. Szirénákat hallott, ordítást, az állomás előtti téren hatalmas roppanással szakadt be egy bérház teteje, mintha csak az ő felbukkanására várakozott volna eddig. Valaki megpróbálta elrángatni a mozdonyt elől, de nem hagyta magát, megkapaszkodott az ütköző rácsaiba. Reflektorok gyúltak ki, cikáz-

va pásztázták végig a romokat, aztán kialudtak, vagy másfelé kalandoztak, mert az egészben semmiféle rendszer nem volt. Bimbi hátranézett, át akarta látni a visszafelé vezető utat, a lehetőségeit, hogy innen végre a megfelelő irányba meneküljön. Az ezúttal déli irányból, a korábbi két támadásra merőlegesen érkező bombázók raja végigszántotta az állomás előtti térre vezető sugárutat, amelyet 1940-ben Horthyról neveztek el, és csak okádták magukból a bombákat. Bimbi nem moccan, a mozdony orrához tapadva várta, hogy átgördüljön fölötte a csapás, miközben a körülötte tomboló lökések megpróbálták szétszakítani az amúgy is darabjaira szétszerelt világot. A negyedik hullám már nem is számított, lezárta, befejezte a támadást, és az utolsó gépek is kiúsztak a város fölül, hogy az oroszországi reptereken leszálljanak, majd tele tankkal és robbanószerekkel visszarepüljenek az olasz bázisaikra. Tűzoltók érkeztek, a belváros felől és a külső negyedekből emberek százai, felkapaszkodtak a romokra, hogy kimentsék a bent ragadtakat. Az utcákon, akár kiadós havazáskor, kétfelé lapátolták és csákányozták a leomlott téglákat, mindenféle törmelékkel, hogy legalább kétsávnnyi úton közlekedni lehessen. Bimbi nem hallott jól, a fülét mintha betömtek volna, tompán nézte a körülötte felbukkanó embereket, akik közel hajoltak hozzá, kérdezték, mintha bármilyen válasza is volna. A mozdony mellől el nem mozdult még egy ideig, végül, amikor a por szétoszlott, kimerészkedett a síneken túlra, és megállapította, hogy szilárd talajt adott alá az isten. Fuvarosok jöttek szekerekkel, emberek kiabáltak a romokon, halottakat és sebesülteket húztak ki. Ő szédelegve járkált közöttük. Pöfögő autóbuszokra pakolták a vértől és portól felismerhetetlen sebesülteket, majd amikor az utastér megtelt, elindultak velük a kórházakba. Sebesülteket segített szállítani, mert valaki odarángatta ruhájánál fogva. Megragadta a pokróc sarkát, amibe a félhalott embert tekerték, és vitte, de nem tudta, merre, csak markolta a pokrócot, a lába magától engedelmeskedett. Az utca újra forgalmas lett, lármás, csak éppen a vasútállomás és kilométernyi széles körletének romjai a korábbi világukon kívüli arcát fordította az emberek felé. De az emberek is beletartoztak az utcaképbe koszos arcukból kivilágító szemükkel, szakadt, perzselt ruháikkal, vagy a bombázástól megkímélt városrészekből érkezők tisztaságával, ami nemcsak döbbséget váltott ki, hanem maga volt a megtettesült hihetlenség, vagy inkább a döbbenet, miképp lehetséges, hogy bárki is sértetlenül túlélte az elmúlt órát. Kimerülten rogyott le több forduló után, megveregették a vállát, mindenki idegen volt, senkit nem ismert közülük. Később asszonyok kondérokot hoztak, levest mertek belőle a romokon dolgozóknak. Bimbi kezébe is nyomtak egy csaj-

kát, de kanalat nem adtak hozzá. Kiitta a levét, a sűrűjét az ujjjaival kiszedegette és megette. Egy rendőr vette észre a csillagot a kabátján, ő elővette a papírjait, de nem tudta elmondani, hogy került ide. A rendőr magával vitte, és a zsinagóga mögötti iskolában hagyta. Bement egy osztályterembe, ami-be ágyakat hordtak be, és leült az egyikre. Ott volt akkor is, amikor megérkeztek Borsalinóék. Lebombázták Kolozsvárt, hadarták izgatottan. Aztán észrevették, hogy talpig koszos, és békén hagyták.